

שטעטלעכע צייטונג

אָנזאָגונג פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד:
פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד

צווייטע יעדע פֿרייטאָג
רעדאקציע און אַדמיניסטראַציע
צווייטע אַלע 6 - טעלעפֿאָן 201

אָנזאָגונג פֿאַר אַ שטאַנד:
פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד

פֿרייטאָג, ד. 25 ליסטאדא 1932 • 3.20 לייכט-צינדען • פֿרייטאָג, פֿ' חיי שרה כ"ו מרחשון תרצ"ג.

Z okazji zaręczyn
p. REGINY PRZEROWSKIEJ z p. WOLFEM MUSZYŃSKIM
życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości
B-cia STEINHART.

פֿאַרשטאַנד!
פֿאַרשטאַנד!
פֿאַרשטאַנד פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַרשטאַנד פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַרשטאַנד פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד
פֿאַרשטאַנד פֿאַר אַ שטאַנד פֿאַר אַ בילדער-שטאַנד

דאס נייע-געפֿענטע פֿוטער-הורט-געשעפט
CZĘSTOCHOWSKA HURTOWNIA FUTER, Sp. z o. o.
פֿילסורסקי גאס 11, טעלעפֿאָן 9-10
מאכט בעקאנט, דאס צום לויפֿענדען ווינטער-סעזאָן בעזונט
ווי: ביבעראַלען, נוטריעס, סקונקסעס, דובלאַנעס, פֿאַקען, ביבערעס, פֿלאַטין, לוסער, האָזען, טשעלאַקעס, אמעריקאנער אָפּאָסען,
אין אלע מאָדערנע פֿאַרבען און פֿערשידענע אנדערע.
פֿערקויף אויסשליסליך אין הורט.
פֿילגסטע קאָנקורענץ-פֿרייזען.

Szkoła tańców
baletm. K. KOSTECKIEGO
w lokalu powiększonym
ul. Waszyngtona 6. daw. Jasna.
Uczy ostatnie nowości sezonu:
Biguine, Tanganilla, Yo-Yostep, Charlstep
Nev-Tango i zwykłe
w kompletach i poje dyńczo
Zapisy na kursy I - II - III codz. od 10-jej rano
do 9-jej wiecz.
פֿראַקטישע לעקציעס: שבת פֿון 8 אָווענד
אין דזשעסטא, דאנערשטאג און זונטאג אָווענד.
נייעסעס מוזיק - טעלעפֿאָן 201
פֿאַר דאמערן הונדערט.

צו דער פֿערשטער פֿון פֿר. שיינדייל אַרפּאָך מיט ה' עסיג
ווינטען מיל-טוב און א גליקליכע צוקונפֿט.
יוסף גאָלדבערג אין פֿרוי.
אכטונג !!! טישלער, דרעקסלער,
שאַכטעל = מאכער, איינפֿינדער
און אלע ליים = געברויכער !
נאָך לאנג-יעהריגע מיה איז געלונגען צו פֿרעפֿאריערען
א נייעם סאָרט געקאכטען ליים א.ג. "קלעהמאַל"
וואס איז פֿאַכמעניש אויספֿורבירט געוואָרען אלס דאס בעסטע קלעב-מיכעל פֿאַר אַן
אויסאָרבייטונג פֿון די אויבענדערמאָנטע פֿאַכען.
"קלעהמאַל" איז רייך, דורכזיכטיג, זעהר עלאָסטיש, אונגעווער קלעב-
פֿעהיג און דערפֿאַר שפּאַראַם.
"קלעהמאַל" איז נישט נויטיג צו ווייקען און קאכען און דערפֿאַר פֿראַקטיש.
"קלעהמאַל" איז אויך זעהר ביליג און איז צו בעקומען אין יעדען
קוואַנטום אין דער פֿירמע!
מ. קאפּינסקי, אלע וואָלאַנטשטי 11.

Naszemu przyjacielowi p. Dawidowi Szwarcowi
z powodu zgonu MATKI Jego
b. p. CELINY
wyrażamy nasze najżywsze współczucie
Rodzina Kissin.

Współwłaścicielowi Fabryki „Metalurgia”
p. DAWIDOWI SZWARCOWI
z powodu zgonu MATKI Jego
b. p. CELINY
wyraży głębokiego współczucia składa
firma Wiener, Niemirowski i Baum.

P. Dawidowi Szwarcowi
z powodu śmierci MATKI Jego
b. p. CELINY
wyrażają głębokie współczucie
Joachim Dawidowicz z Żoną

Ożłonkowi Zarządu
p. DAWIDOWI SZWARCOWI
z powodu zgonu MATKI Jego
b. p. CELINY
wyraża głębokie współczucie
Zarząd Tow. Dobroczynności dla Żydów
w Częstochowie.

Szefowi naszemu, p. dyrektorowi
DAWIDOWI SZWARCOWI
z powodu śmierci
MATKI Jego b. p. CELINY
wyrażamy najgłębsze współczucie
Ch. Nachtigal, H. Goldberg.

א גימנאזיאל-לערער פֿון העברעאיש
האט פֿרייע שמונדען
מיט פֿאַרשלאָגען זיך ווענדען צו:
2 גרויסע שטונדען אין פֿראַנט
אויף א קאנטאָר אדער געשעפט
2 אַלע 16.
ערקלערונגען ביים שטרויס.

B. P. CELINA z EKSZTAJNÓW SZWARCOWA
(W DOWA)
Obywatelka m. Częstochowy
zmarła po długich i ciężkich cierpieniach przeżywszy lat 72.
Pogrzeb odbył się w środę, dnia 23-go listopada 1932 roku.
Wszystkim tym, którzy wzięli udział w pogrzebie wyrażają tą
drogą serdeczne „Bóg Zapłać”
pozostali w smutku
„Córki, synowie, synowe, zięciowie, wnuczki i wnuk.
Współwłaścicielowi firmy naszej p. DAWIDOWI SZWARCOWI
z powodu śmierci MATKI Jego
b. p. CELINY
składa wyrazy szczerego współczucia
„METALURGJA”.
Współwłaścicielowi Fabryki „METALURGJA”
naszemu szanownemu dyrektorowi, Panu Dawidowi Szwarcowi
z powodu zgonu MATKI JEJGO
b. p. CELINY
składa wyrazy głębokiego współczucia
PERSONEL BIUROWY Fabryki „Metalurgia”.

אין וואו זענען די פיהרער?

עס האט פערזאנלעכע דעם דאזיגען קאמף, וועלכער האט אגב אויך בעווייזט, ווען בלייבט אין גאס, אבער אום גאטעס ווילען, פראטעסט מענשען זאגען דאך, און מיט רעכט, אז דאס זעהט שוין אזוי אויס ווי צווישען „בונד“ מיט די קא-מוניסטען, וועלכע רייסען אויף די מי-טינגען וואס דער צווייטער ארדענט איין, און עס קומט צו געשלעגנעריי-ען און בלוט-פערניסונגען, און דא קומט דאס זעלבע פאר צווישען צוויי ריכ-טונגען פון איין ארגאניזאציע וועלכע דארפן האבען אייגענטליך איין ציעל און איין אויסגאבע.

אין דער פרעסע הערען נישט אויף צו ערשיינען צירקולארען און אויפ-קלערונגען פון ביידע צדדים, אבער וואס ווערט אין זיי געזאגט? אז מען וועט זיך נישט לאזן טעראריזירען, אז מיט'ן גאנצען כח און קראפט וועט מען זיך געגענשטעלען די ברוטאלע אנפאלען פון יענעם צד (אזוי שרייבט יעדער צד בעזונדער), און דאביי זעהט מען נישט קיין ווארט וואס זאל רופען צו רוה און ארדנונג, וואס זאל זיך בעמיהען צו בערוהיגען די צוהיטעט נשמיטער.

און בעזונדער האבען מיר דאך אויף דעם געביטע פון א"י נישט אויסגע-זאגט, מיר האבען דאך נאך ליידער א געמיינזאמען שונא, וועלכער לויטערט אויף אונזערע טריט און שטעלט זיך נישט אב פאר קיין זאך, אין וועלכער פארם ס'זאל נישט זיין, צו לעגען שטיי-נער אויף אונזער וועג, דארפן מיר

די קאמפער, וואס קומען פאר אין ארץ-ישראל צווישען די יודישע ארביי-טער, וואס זענען ארגאניזירט אין דער „הסתדרות העובדים“ און די רעוויזיא-ניסטישע ארבייטער, האבען געמוזט א שטארקען אפבלאנג ביי אונז אין גלות.

אבער דאס איז צום בעדיערען נישט בלויז קיין אפבלאנג, נישט עפ"ס „ווידער-קול“ נאר עס ווערן געפיהרט העפטונגען קאמפער, וועלכע זענען א שרעקליכען כאראקטער און זענען עלול נישט בלויז צו פערשווארצען אונזער פנים פאר דער קולטורעלער וועלט, נאר אויך צו ברענגען א גרויסען שא-דען דער אויפבויע ארבייט אין א"י און דער ציוניסטישער ארבייט אין גלות.

עס איז איבריג אויסצורעכענען דעם גאנצען צעטייל פון די שטעטל אין פוילען אין וועלכע עס זענען פארגע-קומען צוזאמענשטויסען צווישען דער ציוניסטישער יוגענד וואס שטעהט אויף דער זייט פון די ארץ-ישראל'דיגע הס-תדרות און די רעוויזיאניסטען, עס איז אונז גענוג בעקאנט אז עס זענען אין א רייע שטעט פארגעקומען וויסטע געשלעגנערייען און קאמפער, וועלכע האבען אין פילע פאלען דערפיהרט צו בלוט-פערניסונגען, און זאגן צו פקוח נפשות, מיר ווילען זיך איצט אויך נישט ארויסזאגען ווער עס איז אין פרינציפ גערעכט. אבער עס ווילט זיך פארט פרינציפ: צי זענען מיר שוין אזוי ווייט דערגאנגען אז ביי שטרייט-פרא-גען, וואס קומען פאר אין די ציוניס-טישע רייען גופא, זאלען ענטשיידען די פויסט אין דער שטעקע? צי הא-בען מיר שוין פערלירען די גאנצע אויטאריטעט און דעם איינפלוס אויף די צווישען זיך קעמפער צדדים אז מיר זאלען זיי נישט קענען אפהאלטען פון די וויסטע סאנדאלען וועלכע מא-כען אונז ללעג ולקלט?

מיר האבען ביי אונז אין שטאט אויך שוין געהאט אזא פאקט, די רע-וויזיאניסטען האבען איינגעארדענט א פארלעונג טאקי וועגען דער זעלבער פראגע, זענען געקומען די אנדערע ציוניסטישע יוגענדליכע און אין רע-זולטאט האט מען זיך אין גאס גע-שלאגען ביז בלוט. און ווידער ליגט אונז נישט בעיקר אין דעם צו וויסען ווער עס איז שולדיג (אין היינטיגען נומער זענען זיך צוויי קאמוניקא-טען פון ביידע צדדים אין יעדער צד בעזונדער דעם צווייטען) און ווער

איהם דעם שונא אונזערן, טאקי צו-העלפען אין זיין פערברעכערישער אר-בייט מיט אונזערע צושפליטערענדע ארומרייסענישען.

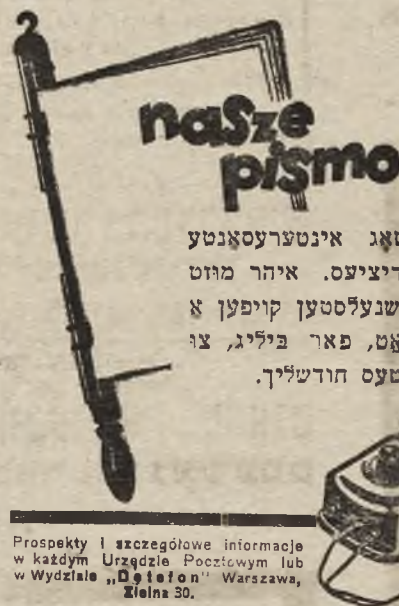
עס פרעגט זיך דאריבער: וואו זע-נען די פיהרער? וואו זענען די אנפיה-רענדע פערזענליכקייטען פון די דאזי-גע ריכטונגען וועלכע זעהען דאס וואס עס קומט פאר און שוויגען? צי זענען דען פאמט די דאזיגע ריכטונגען נישט ארגאניזירט, און צי הערשט דען נישט ביי זיי קיין דיסציפלין אז א שארף און מעכטיג ווארט פון ווערע ראשים זאל אפהאלטען פון אזאלכע מעשים?

וול. זשאבאטינסקי שרייבט: צוברע-כען די התאחדות. קומט דר. טהאן און שרייבט: אויב צוברעכען איז טאקי שטעלט. און קיינער פון זיי, נישט זשאבאטינסקי אלס פיהרער פון די רעוויזיאניסטען און נישט דר. טהאן אלס אויטאריטעט פון די ציוניסטען, שרייבען נישט קיין ווארט וועגען אב-שטעלען די שפנדליכע קאמפער. און טאקי די פיהרער פון די לינקע גרו-פירונגען ווי „החלוץ“ און אנדערע צי איז זיי דאס ניהא? און ווי אזוי קע-נען זיי דאס צוועהן און נישט ארויס-מיט א שארפען רוף צו זייערע יוגע-חברים: האלט! מעהר זאל געזעלעכע נישט פארקומען, נישט מיט קיין וויס-טע געשלעגנערייען און בלוט-פערניסונ-גען וועט מען פיהרען די ציוניסטישע ארבייט אין גלות.

ל. פ.

אין יעדען הויז

דארף מען האבען א ווימפאסינג-סעמ-פערט-ווארם-פלאש. צו בעקומען אין אלע דאזיגע געשעפטען.

nasze piśmo

גייט יעדען טאג אינטערעסאנטע ראדיא-אוידיעס. איהר מוזט זיך ווי אמשנעלסטען קויפען א ראדיא-אפאראט, פאר פיליג, צו עטליכע זעלסטע חודשליך.

Prospekty i szczególne informacje w każdym Urzędzie Pocztowym lub w Wydziale „Dziś i jutro” Warszawa, Zielna 30.

צירקולאר.

ווי מיר דערוויסען זיך, האבען איינגע-פון אונזערע סניפים נאך נישט ווי געהעריג ארגאניזירט זייער ארבייט לטובת דעם ק. ק. 5.

מיר פאדערען דעריבער אויף אלע סניפים פון ברית הצה"ר, בית"ר און מסדה, צוצטרעטען צו א הייסער און אקטיווער, פלאנמעספגער ארגאני-זירער טעטיגקייט פאר דער גאולה הארץ.

(1) אין א פאל פון נישט דערלאזן א רעוויזיאניסטישען פארשטעהער אין די דאזיגע קאמיטעטען פון ק. ק. 5. פון זייער שטאט, מוזט איהר אונז באלד וועגען דעם מיטטיילען.

(2) מיידט אויס קאנפליקטען מיט א פארשטעהער פון אנדערע גרופירונ-גען. מעלדעט אונז וועגען די קאנפליקטען. דער ועד הראשי אין ווארשא וועט אלע סתירות און שטערונגען בעזייטיגען דורך דער לשכה פון ק. ק. 5. אין ווארשא.

אין פאל פון א קאנפליקט מאכט קיין שום ענטשיידענען טריט און א פערשטענדיגונג מיט אונז.

(3) אלס געלדער, וואס זענען געזאמעלט געווארען אין רעוויזיאניסטי-שע לאקאלען און אויך דורך רעוויזיאניסטען מוזען פערשריבען ווערען אויף דער קאנטא פון ברית הצה"ר אדער בית"ר. ביים אריינטראגען אין יעצטיגען קרן-קימת די געלד-סומען, וועלכע זענען דורך אייך געזאמעלט געווארען, דארפט איהר זאגען, אז עס זאל אין זי שוברות, וואס ווערען אייך ארויס-געגעבען ווי אויך אין די דינים-חשבונות, וואס ווערען געשיקט אין דער ק. ק. 5. צענטראלע, אויסדריקליך גאטירט ווערען די סומע אויף אייער קאנטא.

(4) די גאנצע רעוויזיאניסטישע מחנה אין פוילען מוז שטרעבען צו פער-נעמען דאס ערשטע ארט אין די זאמלונגען לטובת ק. ק. 5. דאס ערשטע ארט אין דער סטאטיסטיק פון ק. ק. 5. מוז געהערען אונז. אויך אין דעם בעשטענעם אונזער אומבאציע און ווירדע.

(5) אלע רעוויזיאניסטען מוזען פערשטעהען, אז מיר זענען אונזערע געווארען צוליב אונזער כח און השפעה, וואס וואקסט פון טאג צו טאג פיי אין גלות און סיי אין ארץ-ישראל, אונזערע געגנער פון לינקס. א וויסטע הע-צע פיהרט זי יעצט געגען אונז די ווילצאמאניסטען, גרינבויםטען און אנדערע דעפויסטיטען. זיי שטרעבען אונז ארויסצושטופען פון דער ציון. ארגאניזאציע. דאס וועט זיי קיינמאל נישט געלונגען. מיר מוזען פערשטאר-קען אונזער השפעה אויף אלע ציוניסטישע געביטען און אלע ציוניסטישע אינסטיטוציעס. די השפעה אונזערע אין ק. ק. 5. וועט וואקסען גלייכצייטיג מיט אונזער טעטיגקייט למען גאולה הארץ.

(6) דער ועד הראשי שטעהט אויף דער וואך פון דער טעטיגקייט פון דער לשכה פון ק. ק. 5. אין ווארשא און מאכט אלע בעמיהונגען כדי צו שאפען א דירעקטאריע פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען. מיר האבען שוין דערגרייכט אזוי פילע, אז דאס אלטע דירעקטאריע פון גרינבויםטען און לינקע איז שוין פונדערגעלאזט געווארען.

זייט זיכער, אז דער ועד הראשי וועט טהון זיינס, כדי צו שאפען אמ-שנעלסטען א רעכטליכען דירעקטאריע. דער וואקס פון דער פארטיי האט דער רעוויזיאניזם צו פערדאנקען אוממיטלעכע דעם לעבעדיגען טהאט, דער אונגעווערער איבערגעבענהייט פון די חברים צו דער א"י-ארבייט. מיר פאדערען אייך אויף איהר זאלט צו-טרעטען צו דער ק. ק. 5. ארבייט, וועלכע איז יעצט איינע פון די וויכטיג-סטע פאר דעם אויפבויע פון א"י.

מיט דעם גאנצען רעוויזיאניסטישען ברען און רעוויזיאניסטיש דיסציפ-ליינט. הנהלות! דיסציפלין! אקטיוויטעט! בברכת מלכות ישראל הועד הראשי של ברית הציונים-הרביזיונים בפולניה. ווארשא, חשון, צ"ג.

די ענטלאפענע.

ראמאן פון יודישען לעבען אין דייטשלאנד אין 18-טען יאהר-הונדערט.

פ. י. איזאקאָהן.

נאָר בלויז אויס מיטלייד. ביי דעם געדאנק האָט זי אַ שוידער אַרומגענו-מען אין זי האט זיך ביטער צוויינט. דערווייל איז אַוועק אַ קורצע צייט וואס האט ביי איהר אויסגעזעהן ווי אַ אייביגקייט, און אַדאָלף איז נישט גע-קומען, זי איז געווען שרעקליך אינור-היג, און געטראכט, אז אפשר ווילען זיינע עלטערן זי אינגאנצען נישט אויפ-נעמען, און אַדאָלף קען זיך נישט העלפען, דאס איז געווען אַ שרעקלי-כער געדאנק, פון וועלכען זי האָט אויפגעצויטערט.

ווען עס איז אַוועק נאָך אַ האַלבע שעה, און ביי חנה'לען האט דאס אויס-געזעהן ווי פילע שעה'ן, האט זי ביי זיך געטראכט: עס איז געווען אזוי, אַדאָלף'ס על-טערן גלויבען איהם נישט, זיי מאכען איהם געוויס פארווארפען פארוואס ער האט זי מיטגעבראכט, און וואס קען ער נעכען טהון? דאביי איז געקומען אַ געדאנק, אין וועלכען זי האָט אָנגעכאפט:

איינע פון דאָנען אַוועק וואו די אויגען וועלען מיך טראָגען, איך וויל נישט און קען נישט פאלען צו לאָסט אויף דעם דאָזיגען איידעלען יונגער-מאן, און ווען ער וועט אפשר קומען אַהער זיך פאר מיר ענטשלידיגען זאל ער מיך נישט טרעפן.

יא, איך וועל איהם איבערלאָזען אַ בריעף-האַט זי ווייטער געטראכט-אין וועלכען איך וועל איהם אַלץ בעשריי-בען, און בעסטען אז ער זאל מיר ענט-פאן פון דאָנען אַוועק וואו די אויגען וועלען מיך טראָגען, איך וויל נישט און קען נישט פאלען צו לאָסט אויף דעם דאָזיגען איידעלען יונגער-מאן, און ווען ער וועט אפשר קומען אַהער זיך פאר מיר ענטשלידיגען זאל ער מיך נישט טרעפן.

בערוהיגט. און נישט ווייניגער פון חנה'לען איז אויך אַדאָלף געווען צופרידען זעהענ-דיג אז חנה'לע האָט אויף זיין פאמיל-ליע געמאכט אזא גוטען איינדרוק, און ער האָט זיך דאָביי פערטראכט אין יוסע געדאנקען...

ביי יעקב משה'ן אין הויז איז אַלץ געווען איינגעהילט אין טיעפען טרוי-ער, בעקומענדיג דעם בריעף פון חנה-לען אז זי איז פון זיי אַוועק האבען זיי דאס נישט געוואלט גלויבען, ווי איז דאס מעגליך אז חנה'לע וועלכע איז זינט זי לעבט נישט געווען אַבוועזענד פון זייער הויז און איבערהויפט פון פראַנקפורט, זאל מיט איינמאל אַוועק אין דער וועלט, זיי האבען ביי-דע דעריבער געלויבט אז דאס האט זי גלאַט אזוי געשריבען, אז זי איז אַוועק, און באמת בעהאלט זי זיך ער-גיץ אין פראַנקפורט.

זיי האבען דעריבער נישט אויפגע-הערט זי צו זוכען וואו זיי האבען נאָר געהאט א אהנונג אז זי קען זיך גע-פונען, אַבער ווען עס זענען אַוועק אַ טאָג נאך אַ טאָג און זיי האבען זי נישט געפונען איז זייער טרויער נאָך גרעסער געווארען, און זיי האבען זיך נישט געקענט בערוהיגען. איבערהויפט האט זיך שטאַרק גע-קרענקט יעקב משה, וועלכער האט פערשטאנען אז נאָר ער אליין אנו שולדיג אין דעם אומגליק, און ער האָט זיך נישט געקענט שענקען דאס וואס ער האט אויף זיין הויז געבראכט אַזא אומגליק, און איצט ווייט ער נישט וואס צו טהון. (פאַרט. קומט).

חנה'לע האָט קיין וואָרט נישט גע-ענטפערט, זי איז געווען איבערראשט פון די אזוי פריינדליכע ווערטער וואס דער אלטער רייכמאן האָט אזוי האר-ציג אַרויסגעזאָגט, און אַדאָלף האט דערווייל צוגעגעבען:

איהר וועט מיר העכסט ענטשולדי-גען, וואס כ'האָב אייך געלאָזט אזוי לאַנג וואַרטען, איהר פערשטעהט, אז כ'בין געקומען פון אַזא ווייטער רייזע און געקומען פלוצלונג, האט מען זיך מיט מיר אזוי געפרעהט אז כ'האָב נישט געקענט זיך אַוועקרייסען. נו יא, יא, כ'פערשטעה-האט חנה'לע ווי געשטאַמעלט, און טרעהרען האבען איהר גשרינען פון די אויגען. אַדאָלף'ן איז דאס הארץ צושניטען געווארען זעהענדיג איהרע טרעהרען, אַבער דוד רייכמאן האָט זיך באלד אָנגערופען:

דו ווייפסט חנה'לע, זיי נישט קיין קינד, ביי מיר אין הויז וועט דיר גארנישט פעהלען, דו וועסט ביי מיר זיין פונקט אזוי ווי מיין איינציגע טא-כטער מרים. איך שפּען זיך גליקליך אז איך קען דיר אַבדיענען פאַר דער גרויסער גאסטפריינדליכקייט וואס איך האָב שטענדיג געהאט אין דעם הויז פון דייער עלטערן.

חנה'לע האָט זיך ווי עס איז בערו-היגט, און באַלד זענען אַלע דריי אַב-געפאהרען מיט אַ דאָראַזשקע צו רייכ-מאָנען אין דער וואוינונג. דאָרט האט חנה'לע געהאַט אַ אוי-סערגעווענליך ווארימע אויסנאָהמע. רייכמאָנ'ס פרוי האָט זיך מיט איהר געקוישט, און רייכמאָנ'ס טאכטער מרים האָט זיך מיט איהר אזוי דערפרעהט אז חנה'לע איז איינפאַך ענטזיקט גע-ווארען פון די דאָזיגע גוטע מענשען, און באַלד האָט זי זיך פולשטענדיג

ח. 5. חריפאי.

א פריעף פון ארץ-ישראל.

נאָט האט אונז היינטיגעס יאָר גע- בעשט מיט אַ לאַנגען חול-המועד. מיר האבען נאָך אַן איבריגען טאָג. ארץ- ישראל מאַכט דאס קורץ: נור אַ ין ערשטער טאָג יום-טוב און אַ ין לע- צטער טאָג יום-טוב, דאס רעשט-חול- המועד. אָבער דערפאַר האָבען מיר הנאה פון דעם חול-המועד. מען פאַהרט צו געסט, מען בעזוכט נייע קאַלאָניעס, מען קוקט זיך צו צו דער מעטאָמא- פאָז פון די אַלטע קאַלאָניעס - בקי- צור גאַנץ ארץ-ישראל איז דאָן אונ- טערוועגס. און גלויבט מיר, אַז עס איז דאָ וואס צו זעהן: ארץ-ישראל, די יודישע ארץ-ישראל, וואָקסט. מענטשן, וואס זענען נישט געווען אין תל-אביב אַ יאָר צייט, דערקענען עס נישט. עס איז אויך פערקעהרט - די שטאַטס-לייט דערקענען נישט די קאַלאָניעס. עין- חרוד, תל-יוסף, בית-אלפא, גבע, זיצען שוין מעהר נישט אין קיין „סוכות“.

אויס ביידלעך, אומעטום זענען שוין דאָ הייזער, חדרה, רחובות, נס-ציונה האבען זיך צושפרייט אין דער ברייט און אין דער לענג.

אָבער נישט דאס בין איך אויסען. מסתמא האָט איהר שוין וועגען דעם געהערט פון די טוריסטען. אייב פיי מיר איז קאָלע געוואָרען די יום-טוב- דיגע שטימונג, איז עס גאָר פון אַני- דערע טעמים. זעהט איהר: עס האבען זיך געפונען מענטשן, וועלכע האָבען אויך זיך גענומען אונז צו פערשטע- רען דעם חול-המועד. זיי האבען צוגע- טראַכט קאָנפערענצען, צוואַנגעפאַהרען און סתם-זיצונגען. עס וויל זיך אַזוי אַרויסרייסען אויך דער פרייער רופט, פערשפּאַרען זיך אין אַ זאָל און מען פאַשעט זיך מיט הייסע רעדעס. „איז דען נישטאָ קיין אַנדערע צייט?“ - אַזוי קאָב איך מיר געטראַכט מיט פּעס.

דעם ערשטען סיגנאַל האבען געגע- בען די „בעלי-תעשייה“ (דער פּעראַייין פון די אינדוסטריעלע אונטערנעמהערן) וואס ווילען זיך פון מיר? אָבאָר מיר איז דאָך עפּעס אַ זשורנאַליסט, כביכול מוז מען דאָך געהן הערען, וואס זיי וועלען דערצעהלען. איך זיך, הער און פיהל, ווי מיינ פּעס ווערט אַגעניקיהלט. דאָ איז אויך דאָ נייעס. 10-12 טוי- זענד אינדוסטריעלע אַרבייטער. אַ מי- ליאָן פונט יעהרליכע אינדוסטריע-פּראָ- פּעס.

דעם ערשטען סיגנאַל האבען געגע- בען די „בעלי-תעשייה“ (דער פּעראַייין פון די אינדוסטריעלע אונטערנעמהערן) וואס ווילען זיך פון מיר? אָבאָר מיר איז דאָך עפּעס אַ זשורנאַליסט, כביכול מוז מען דאָך געהן הערען, וואס זיי וועלען דערצעהלען. איך זיך, הער און פיהל, ווי מיינ פּעס ווערט אַגעניקיהלט. דאָ איז אויך דאָ נייעס. 10-12 טוי- זענד אינדוסטריעלע אַרבייטער. אַ מי- ליאָן פונט יעהרליכע אינדוסטריע-פּראָ- פּעס.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

נאָגאָגע, וועלכע געדענקען נאָך גוט בירנבוים'ען און געבעטען, אַז איך זאָל פּעריהרען די דאָזיגע פּראָגע אויף די שפּאַלטען פון אונזער צייטונג. און זיי פרענען, די דאָזיגע קאָמיטעט-לייט, פאַלגענדע שאלה:

פאַרוואָס האָבען זיי נישט געמאַל- דען, אַז שבת וועט פאַרקומען אַ הוי- פּרה אין דער שוהל? דאָן, פאַרוואָס האָבען זיי נישט זייערע געטראַכט אַ צוויי מיטגלידער צו דער הוכרה וואס איז פאַרגעקומען זונטאָג אויפ'ן קבר פון נפטר.

די מתפללים האבען דוקא געוואָלט, אַז איך זאָל אויפפרייען, אַז עס איז אַ חרפה, נאָר איך וויל נישט דערמא- נען דאס וואָרט „חרפה“, ווארום דאס וואָלט געווען אַביסעל צו שאַרף. דע- ריבער וועל איך זיך בענוצען מיט אַ מילדערן אויסדרוק, דהיינו, אַז זיי, די קאָמיטעט-מיטגלידער האָבען נרעסערע זאָכען צו געדענקען און נישט מיט אַזעלכע נאַרשקייטען, ווי עס איז דאָרט אַ יאָהרצייט פון עפּיס אַ בירנ- בוים...

זיין אַנדענקען. אויסער דעם, וואס מען האט אין דער נייער סיגנאַלע געמאַכט אַ הוי- פּרה, איז אויך אין דער שטאַטס-שוהל פאַרגעקומען אַ פייערליכע הוכרה. דאָרט האבען זיך פּערזאָנלעך די סאַליסטען פון דעם ניי- געגרינדעטען מענער-כאָר אַז. נ. פון א. ב. בירנבוים און האָבען צוזאַמען מיט'ן שטאָטס- חזן ה' באַדאָש אָבעריכט עטליכע תפילות. די שטאַטס-שוהל איז געוואָרען אויפ- געלעבט פון אלע זייטען האט מען אָנגעשפּיצט די אויערען, וואס פאַר אַ געזאָגט אין מיטען פּראָסטען „וואָכע- טע“.

די היי-יעהריגע קאַלענדאַרען און די „השגחה“ איבער זיי.

וואס ס'איז אַזוינס אַ לוח און פון וועמען ער ווערט צוזאַמגעשטעלט איז, דומט זיך, יעדען איינציגען בע- קאַנט: ענדגין וואן, אין ווארשא צי אין פיעטראַקאָו, זענען פּערהאַן געוויסע אויסדרוקס-וועלטע מענטשן, „גרויסע קעפּ“, וועלכע בעזיצען די געהעריגע וויסענשאַפּטליכע קענטנישען, אַ דאָנק וועלכע זיי פּערפאַסען און גיבען אַרויס אין דער עפענטליכקייט אַזא מין חיי-בור, וועלכען מען רופט: „לוח“.

„קאַלענדאַר“ און אין וועלכען ס'זענען פּערצייכענט אַזעלכע זאָכען ווי צב"ש: ווען עס פאַלט אויס ראש-חודש, יום-טוב, הוכה וכו', ווי אויך ווען עס פאַלט אויס... שבת אָדער תשעה-באב. די לעצטע צוויי פונקטען איז, אב, „לאו כל-לוח-מאָכער זוכה“ צו וויסען פונקטליך ווען זיי קומען אויס... אַ בעווייז: און וואָרשאַווער „טאָגבלאַט“ איז זייער צייט געווען בעשריבען אַ פאַל, ווי לויט אַ געוויסען לוח איז שבת אויסגעפאַלען... אום מאָנטאָג און אין אַ צווייטען לוח איז, ווידער, תשעה באב אויסגעפאַלען אום סאַמע ערב ת"ב...

איך בין דאָ נישט אויסען אַנצוויי- זען אויף די פּערשידענע טעותים פון

און אין איין זאָך זענען אַלע מסכים: די רעטונג מוז קומען פון ארץ-ישראל. די נשמה פון דעם יודישען קינד האָט דאָ ביי אונז געפונען איהר תקן. אַ ביסעל פון אונזער גייסט אין אייער לעבען - און מיר בלאָזען אריין אַ נייע נשמה אין דעם צוקונפטיגען דור. אין אַווענד כאָפ איך זיך אַריין אין קאַרלינער קלויז. שמחה בית-השואבה. לעבעדיג פרייליך. מען טרינקט וויין פון די אייגענע קעלערס און מען זינגט: „עם ישראל חי...“ אַ פּערברענטער חסיד טאַנצט אַ האַפּעק מיט אַ חלוק אין קורצע הויזלעך. לעבעדיגער, פריי-ליכער - עס ישראל חי.

אויף מאָרגען הויב איך זיך אויף אין ירושלים. דאָרט איז גאָר אַנאַנדע-רער ניגון. דער קרן-היסוד לענט דעם פּינאָלענט און אַנאַייגענעם בנין. גע-נג צו וואָנדערען איבער פּערמדע-די-רות. אויף דעם פּלאַץ פון די יודישע נאַציאָנאַלע אַנשטאַלטען (די אַגענץ, ועד הלאומי, „קרן - הקימת“, „קרן-היסוד“) וואקסט אויס נאָך אַ בנין.

דאָס צוקונפטיגע פּינאָל-מיניסטעריום. דער בוים האָט אַרויסגעלעזט נאָך אַ וואָרצלע. די פני פון ישוב זיצען אי-בען אָן. דאָ איז שוין אינגאנצען יום-טוב-דיג. דער טאן, די שטימע, דער אינהאַלט, - אַלץ זאָגט זמן שמחתנו. עס רעדען די לייבען. מנחם מענדל אי-סישקין, ל. יפה, ע. ניומאן, ב. לאַקער, אין נאָך און נאָך. מען חתמעט זיך אויף דער פאַרמעט-מגילה. מען לאָזט זי אַראָב אין גרוב - און פון איבען גיסט מען בעטאָן. דער פונדאָמענט איז אַוועקגעלעגט געוואָרען.

אין די אויערען האָט דאָס געקלינגען ווי אַ סימבאָל. יא, דער פונדאָמענט איז דאָ, אויף דער בנין אין גאַנצען וועט אויפגעשטעלט ווערען. און אויף מאָרגען, ווען איך האָב זיך אַרויסגעכאַפט מיט מיינ משפחה אין שרון, האָבען די בויערלעך ווי געענטפערט אין טאַקט:

יא, דער בנין וועט אויפגעשטעלט ווערען!

פרומים - אַנקליידען נאַקעטע, אין דער צייט, ווען זי גיט נאָר בלוזי שיק-לעך און אויך נאָר איינמאַל אין יאָהר און נאָר אַ בערגעניצטע צאָהל קי-נער.

און נאָך האָב איך געוואָלט וויסען וויפיעל אַזא פאַר שיקלעך קאָסטען און וויפיעל זיי נעמען צוגעצאָהלט. מיט איין וואָרט, כ'האָב געוואָלט עפּיס דערגעהן אַביסעל מעהר פּרטים.

איך זאָג פריעהר, אַז איך בעציה זיך צו דער דאָזיגער געזעלשאַפּט מיט סימפּאַטיע, וואָרום, ווי עס זאָל נישט זיין, טוהט זי דאָך עפּיס נוצליכעס, אָבער פאַרט, איהר ווייסט נישט, בע-סער איז, אַז מען איבערצייגט זיך מיט די אייגענע אויערען.

פּערגאַנגענעם שבת איז פאַרגעקו-מען די חלוקה און מסתמא איז פריעהר פאַרגעקומען אַ קידוש (ענטשוידניג, אויב כ'האָב אַ טעות) און ערשט שפּע-טער האט מען צוטיילט, ווי מען גיט מיר איבער ביו 75 פאַר שיקלעך.

זיי בעקלאָגען זיך, אַז דאָרט, וואו זייער מנין איז (אין דער מיהל) האָט מען זיי נישט דערלויבט אדורכצופיה-רען די צערעמאָניע פון צוטיילען די שיקלעך און זיי האבען עס געמוזט טהון אין אַ פּרוואַטע שטוב ביי איי-נעם פון די מיטגלידער, זאָל זיין אַזוי אָבער איך האָב ענטן נפש, וואס איך בין צופעליג געווען פּערגומען אויף אַ אַנדער אָרט און עס איז מיר נישט געווען בעשערט בייצוואוואינען דאס פוי-נאָדערטיילען די שיקלעך פאַר די אַרימע קינדער פון דער חברה מלביש ערומים.

יא, איז נישט בלוזי קיין ברוזשואַזע אויסטראַכטעניש.

אער עס זאָגט, אַז דער יאָ-יא, איז אַ ברוזשואַזע אויסטראַכטעניש, כדי צו סערדנאָלען דעם קלאָסען-געוואוסטזיין

שאַרפען פּראָטעסט געגען דעם פּערקור, וואס הערשט לעצטענס צווישען די אַרויסגעבער פון פּערשידענע לוחות, אַנווייזונדיג דערפון אויף אַ רייה נישט-פונקטליכקייטען, וועלכע זענען גע-רוקט אין געוויסע לוחות און זענען ערשט מכלול און זיין את הרבים. אין רעזולטאַט דערפון קומט די אויפגע-דערמאנטע צייטונג צום אויספיהר, אַז אלע לוחות און קאַלענדאַרען מוזען דורכאויס שטעהן אונטער דער שטרע-גער השגחה פון „אגודת הרבנים“, און אַזא לוח, וואס וועט נישט האבען די געהעריגע קאָנטראָל און ממילא אויך נישט האָבען קיין הסכמה פון „אגודת-ר"א איז נישט בערעכטיגט געלאָזט צו ווערען אין פּערקעהר.

פרעגט זיך אַלעז: צו קאן מען דען זאָגען, אַז די „אגודת הרבנים“ האָט מסכים געווען אַרויסצוגעבען, למשל, אַזא לוח, לויט וועלכען: (1) ר"ח סיון וועט היי-יאָהר זיין צוויי טעג און (2) ט"ז ומטר דאָרף מען אָנהויבען זאָגען מאַטאָא אויף דער נאָכט פ' ויזא, אַנ-שטאט-ווי עס דאָרף נאָכט צו זיין - אַ טאָג פריעהר, ד. ה. זונטאָג צו מעריב. די דאָזיגע צוויי טעותים הא-בען דעם כבוד צו זיין געדרוקט אינ'ם טאַשען-לוח אויפ'ן יאָהר תרצ"ג אַרויס-געגעבען פונ'ם פּערלאַג „מסורה" לאָרז. (דער צווייטער טעות-אויך אינ'ם אָב-רייט-קאַלענדאַר פונ'ם זעלבען פּערלאַג). און אַז אין שמיטא'ס וואָכען-קאַלע-נער, די צייט איז ביי שבת שבה ג' תשרי תרצ"ד פּערצייכענט: „מוצש"ק קיין ויהי נועם ואתה קדוש" - איז עס מיט דער הסכמה פון „אגודת הרבנים"? שווער צו גלויבען. ס'איז דאָך בע-וואוסט, אַז ווען יו"ט געפאַלט אום שבת קומט מוצש פריעהר צו זאָגען ויה"נ: בלוזי ווען דער ערשטער טאָג פסח געפאַלט אום שבת דאָרף מען לויט'ן יעב"ץ, נישט זאָגען קיין ויה"נ. אָבער ווען אַנאַנדערער יו"ט געפאַלט אום שבת-אַפילו יום-כפּור-איז לית מאן דפליג אַז מ'זאָל יאָ זאָגען ויהי נועם. און -

כ'וואָלט נאָך געקאָנט ציטירען פּער-שידענע „דינים“, פון היי-יעהריגע לוי-חות, וועלכע זענען ע"פ דין נישט אויסגעהאלטען, און קאנען במילא נישט ווערען טאַלערירט; ס'איז אָבער „אי אפשר לפרוטם כי רבים הם...“ צום סוף מוז איך נאָר, למען האמת, אַזעגעבען אַז עס זענען אויך פּערהאן גוטע קאַלענדאַרען, אויף וועלכע מען קאן זיך סומך זיין. זיי זענען אָבער א יקר המציאות. י.מ. פּראָנק.

פון דער אויפואַקסענדער מענשהייט, האָט אַ טעות. פאַקטען? ביטע זעהר. איהר געהט אין גאָט, בעגעגענט איהר דורכגעזעהר שפיעלען זיך אין יאָ-יא און ווען איהר קוקט זיי אָן, דערקענט איהר, אַז דאס זענען פּראָ-לעטאַריער. און נישט בלוזי אין גאָט, נאָר אפילו פּערווייזלונגען אָרדנען זיי אין א. ב. יא-יא.

האט איהר בעמערקט יענע וואָך אפישען אויך די גאָסען, אַז עס קומט פאַר אַ טאָג-אָווענד „יא-יא“, זאָלט איהר וויסען, אַז דאס איז געווען א ריין-פּראָלעטאַרישע אונטערנעמונג.

ווי מען דערצעהלט, האבען זיך די בעוואוסטזיניגע חברים זעהר גוט גע-ווילט אויף דעם יא-יא טאג-אָווענד און די פּראָלעטאַריער, וועלכע האבען שטענדיג געהאַט אַ טבע' צו זאגען אויף יעדע מאָדע דעם טראַדיציאָנעלען ניין-ניין, זאָגט שוין לעצטענס אויך יא-יא.

ווי איהר זעהט, איז דער יא-יא, נישט בלוזי אַ ברוזשואַזע אויסטראַכ-טעניש, נאָר אויך די פּראָלעטאַריער נוצען איהם אויס צו מאַכען דערפון אַ פאַר גיידען.

עס וואָלט געווען זעהר אינטערע-סאַנט, ווען?

די האַנדווערקער האבען געמאַלדען וועגען אַ מיטונג, וואס וועט בעטראַכ-טען צוויי פּראָגען, דהיינו: (1) וועגען דער צעכען-פּראָגע, (2) וועגען ביליגער מאַכען דאס דירה-געלד.

פאַר מיר פּערזענליך איז די ערשטע פּראָגע נישט געווען אינטערעסאַנט. איז דערפאַר אַקטועל און אינטערע-סאַנט געווען די צווייטע פּראָגע - ביי-לניער מאַכען דאס דירה-געלד. אַלץ איז ביליגער געוואָרען, עס איז ביליג קאַרטאָפּעל, עס איז ממש בחצי

די פערלעגונג שטייערען

אָנקלאַנגען פון דער פוילישער פרעסע.

איבערבויען די גאנצע געזעלשאפטליכע אָרדנונג און אַרױספיהרען דאָס היינטיגע פוילישע פון א טעמפלען ווינקלעך. כדאי צו בעמערקען, אז פ.פ.ס. איז מודה, אז „מיר זענען בעגאנגען אין פערשדענע צייטען א רייה טאקטישע פאליציע; געוויסע זאכען האבען מיר איבערגעשאפט; יעדע אקטיווע געזעלשאפטליכע בעוועגונג, מוז מאכען טעזיס אין פרטים. עס בלאנדזשען נאר נישט די וואָס אָבסערווירען געשעענישען, וואָס שטעהען מן הצד, דערפאר טאָק איבען זיי נישט אויס קיין אינפלוס אויפ'ן לויף פון די געשעהענישען.“

די „גאזעטא פאָלקסא“ פאָלעמירט מיט די ענדעקעס בנוגע דער ראל פון די לעגיאָנען אין פוילענעס בעפרייאַנג. דאָס איז אַנאַלטער וכו', וואָס האלט אָן פון ערשטען טאָג פון פוילענעס בעפרייאַנג און וועט העכסט וואהרשיינליך קיינמאל נישט ענטשיידען ווערען. די ענדעקעס האלטען, אז פוילען האָט צו פערדאנקען איהר אונגעהענגיקייט אויסשליסליך דעם נאציאנאלען קאָמיטעט אין פאָריו מיט דמאָנסקין, און פאָדערענסקין בראש. דאָנעטן די סאנאציע האלט, אַז נאר א דאנק די לעגיאָנען, וועלכע האָבען נאָך דער רעוואָלוציע אין דייטשלאנד ענטוואָפּעט די דייטשען אין פוילען איז דער מעגליכסט געוואָרען די אונגעהענגיקייט פון פוילען. די „גאזעטא פאָלקסא“ בעמיהט זיך צו בעווייזען מיט פאקטען, אַז איהר אָבשאַנג איז א ריכטיגע און דערפאר האָט די סאנאציע יע דאס רעכט צו רעגירען מיט פוילען, וואָס זי האָט אויסגעקעמפט.

אויסלענדישער קרעדיטאָר פון דער דאָ-זיגער פירמע האָט זיך דערוואוסט, אַז איהר בעל-חוב אין פוילען האָט בע-שליסען צו דערלאַנגען א ביטע ווע-גען אַ נאָדוואַ, האָט זי אויסגעאיבט א דרוק אויף איהר פוילישען בעל-חוב נישט אָבזושטעלען די צאָהלונגען און זי האָט במילא ערטיילט ווייטערדיגע קרעדיטען. דער פאָרשטעלער פון קרע-דיטאר האָט ערקלערט: אויב די פוילישע פירמע וועט אָבשטעלען איהרע צאָהלונגען, וועלען מיר אויך מוזען טון דאָס זעלביגע. זאָל דעריבער בעסער פיגורירען אין אונזער ביזנאס דער דאָ-זיגער פיקטיווער אקטיוו. עס זענען פער-האָן אַ טאָזעלכע פיקציעס. די ביליאַ-סען ענטשערעכען נישט די ווירקליכ-קייט. איין באַנקראַטניק האָלט אונטער דעם צווייטען און אלע צוזאָמען מאַכען דעם אָפטימיזם.

„דער איבערפאלעכליכער אָפטימיזם איז אָפּט אַ ווילען צו ענטלויפן פון דער ווירקליכקייט. צי בערעכטיגט דען די פאָליטישע לאַגע פון דער וועלט צו זיין אָפטימיסטיש? צי די מעטאָדע פון אָפלייגען אויף שפעטער די ענטשיידונג וועלכע ברענגט נאָר פאָקטיש צו א פערשארפונג פון די אַנטאָגאָניזמען, פיהרט צו א פערבעסערונג די פראָ-פאָגאָדע, וואָס שטעהט אין סתירה מיט'ן רעאַלען לעבען. האָט נישט קיין שום ווערט. מ'קען נישט צוריק בעקו-מען דעם פערלירענעם צוטרוי. די ווירקליכקייט רופט נישט ארויס קיין שיינעלע אויפ'ן פנים. מ'מוז קוקען דעם אמת אין די אויגען אריין. דער קינסטליכער אָפטימיזם איז פערפיהרע-ריש.“

„אויך דער „ראַפאָטניק“ קוקט נישט מיט ראָזע ברילען אויף דער ווירק-ליכקייט. אויך דער פ.פ.ס. יזשער ארגאן זעהט די כסדר'דיגע פערשארפונג פון קריזיס. אָבער די צייטונג מיינט, אַז „דאס איז נישט קיין רעוואַלטאט פון א שלעכטער קאָניקטור, נאָר פון דער צוזאָמען-ברעכונג פון גאנצען קאפיטאליסטישען סיסטעם. „עס איז נישטאָ קיין שום אויסוועג פון קריזיס אין די ראהמען פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט. דער „ראַפאָטניק“ זעהט אָבער אַנאָויסוועג אין „א פויער-רעגירונג, וועלכע זאָל

די „גאזעטא פאָלקסא“ שטעלט זיך אָפּ אויפ'ן קינסטליכען אָפטימיזם, וואָס ווערט איצט פערשפרייט אין דער וועלט אין צוזאָמענהאַנג מיט'ן זיג פון די דעמאָקראַטען אין אַמעריקא. „עס זענען נישט פעהרען קיין שום אָפטימיזם בעדינגונגען. וואָס זאָלען בערעכטיגען דעם דאָזיגען אָפטימיזם. די סאָביעטישע מנהלות פון דאָזיגען אָפטימיזם קען מען גאָנץ לייכט געטו-נען. אַ סך מענשען, א גאנצע רייה אַנ-טערנעמאנען, וואָס זענען שטאַרק אַנ-גאָשייט אין קריזיס, בעמיהען זיך צו פערשטעלען די פאָקטישע לאַגע. גאָנץ אָפּט פאָסירט, אַז דער, וואָס ליגט אַמ-שטאַרקסטען אין דער ארמה, מאַכט די פרייהליכסטע מינע. ער וויל אויף אַזא אופן ראטעווען די רעשטלעך פון קרע-דיט, בעקומענדיג אַ ווייטערדיגע פראָ-לאַנגציע. דער מצב אין דער פראָדוק-ציע אין און האַנדל גיט נישט קיין בעסערע האַפנונגען. אָבער דאָך האַפּט מען אויף שפּעס א נס.“

„אַט איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאָלגענדער פאָקט. אַ גרויסע טעקסטיל-אונטערנעמאנען האָט זיך געפונען אין אַזא שווערע לאַגע, אַז זי האָט זיך דעציידירט צו דערלאַנגען א בקשה ווע-גען אַ געריכטס-אויפזיכט. די דאָזיגע פירמע איז געווען היפטוועכליך פער-שולדיגט אין אויסלאַנד, וואו זי האָט געקויפט רויה-מאַטעריאַלען. ווען אַנ-דער געזעלשאפט. צי וואָלט אַלעס נישט געווען בעסער, ווען די מלוכה וואלט געשטעלט אַ געפעהרליכע און אונגווי-גע טיפאציע פון שטייער-חובות אויפ'ן פאָפּיר, וועלכע זענען בלויז א לאסט אויף די פיס פון ווירטשאפטליכען לע-בען און זיי ברענגען בלויז דערצו, אַז דער בירגער בעקומט אַנאָוויזלעך צו צאָהלען אויך די לויפּענדע שטייערען? צי גיבען זיך ביי אונז אָב די מאַס-געפאָדערע ספּעציען א דין וחשבון, אַז דער אָפטימיזם אָדער אפילו ענטוואָוס, וועלכען אזא פעראַרדנונג וואָלט אָהן פאָ אַרויסגערופען, איז אויז טייער אין אונזערע צייטען פון אָפּטייערע קריזיס פון צוטרוי, אַז דער ווערט פון אַזא שטימונג איז בעדייטענד גרעסער פאַר אַ מיליאַרד זאָטעס פערלעגענע שטייערען? ווייך.

ווערען פאַר 100 פראַנץ. פון שטייער, די איבריגע 10 פראַנצעט וועלען געהן אויף צו דעקען די געהעריגע סומע פון די פערלעגענע שטייערען. אויב איינער איז נישט שולדיג קיין שטייער, ערען, וועלען די 10 פראַנצעט איהם פאַררעכענען ווערען אַלס איינגעצאָהל-טע קאָנטאָ פון די קינסטיגע שטייערען. ער וועט אויך די 10 פראַנצעט קריגען אַן אַן, מיט וועלכען ער וועט קאָנען אין צוויי יאהר ארום צאָהלען דעם גע-העריגען שטייער. גלייכצייטיג איז ארויסגעטרעטען די לאַדזער האַנדלעס קאמער מיט אַנאַ-גנעס פראיעקט פון רעגולירען דאָס פראַבלעם פון די פערלעגענע שטייע-רען. עס האָט אויך אַ ווארט דער פאָרין פון די טעקסטיל-פאבריקאַ-טען, ארויסקענדיג דעם אינטערע-סאנטען פראיעקט, אַז פערזאָנען, וועל-כע זענען פעראנווארטליך פאַר'ן שטייער פון אַנאָונטערנעמאנען, וועל-זיי האָבען אַמאָל געפיהרט און וועלכע איז איצט נישט טעטיג, זאָלען בעקו-מען אַ געוויסען מאָראַטאריע ביים איינצאהלען די פערלעגענע שטייערען פון איינקונפט, פון אינדוסטריע און פון פערמאנען אונטער'ן בעדינג, אַז זיי וועלען ווייטער צאָהלען די שטייערען רעגולער. די פראצענטע און די שטרא-פּען פאַר די פערלעגענע שטייערען וואלטען אין דעם פאַל געווארען אַנ-לירט. פון די לויפּענדע שטייערען וואלטען גערעכענט געוואָרען הנהי-פראצענטער. פאר פערלעגענע וואלטען בעטראכט געווארען שטייערען פון אינ-דוסטריע און פון פערמאנען ביזן יאהר 1930 איינשליסליך, פון איינקונפט ביז'ן יאהר 1931.

נעחמענדיג אין בעטראכט, אַז די לאַנדווירטשאפט, הונט מיט א דינעם קול, פאָדערט אויך, אַז די פערלעגענע שטייערען זאָלען אַנולירט ווערען, וועלען מיר בעקומען א בילד פון דער פולער סאָלידאַריטעט פון דער גאנצער געזעל-שאַפט אין אַז דער פראַגע. איבערי-גענט גיט זיך מסתם דאס פינאַנץ-מי-ניסטעריום אָב א דין וחשבון, אַז ס'איז אַנאָומעגליכע זאָך איינצומאָנען אַט די שטייערען, וועלכע בעטרעכען הע-כער א מיליאַרד זאָטעס, פון די אומ-זאצען אָדער אפילו פון פערמאנען פון

אין אונזער ווירטשאפטליכער פוב-ליציסטיק לאָזט זיך איצט בעמערקען א פאָליטישע ערשיינונג: דאָס איז די פאדערונג צו ליקווידירען די ריזיגע סומען פון די פערלעגענע שטייערען. נישט לאנג צוריק זענען מיר אויף די שפאלטען פון אונזער צייטונג אַרויס-געטרעטען מיט דעם פראיעקט ווי אזוי ראדיקאַל צו לעזען די פראגע פון די פערלעגענע שטייערען דורך אַנאַמ-נעסטיע פאר די סטחרים און אינדוס-טריעלער. אויך דער סעסיע פון סייס איז ארויסגעטרעטען דאס יודישע קאָלע מיט דער פאדערונג אָבזושאפען די פערלעגענע שטייערען. די פאדערונג איז אַרומגעקומען געווארען דורך גרינד-ליכע מאָטיווען, גענומען פון לעבען. דער פארשלאג פון קאָלע איז בעשטא-נען דערין, אַז עס זאָלען אַנולירט ווע-רען די שטייער-חובות פאר די יעניגע שטייער-צאָהלער, וועלכע האבען אין יאהר 1930 דערגרייכט אַנאָומאָן, וואָס איז נישט גרעסער פאר 30.000 זאָטעס. פאר אַט די צאָהלער זאָלען אַנולירט ווערען די חובות ביז סוף יאהר 1929. פאַר די צאָהלער, וועלכע האָבען אין יאהר 1930 נישט געהאַט קיין גרעסע-רען אומאָן ווי 15000 זאָטען, זאָלען אַנ-לירט ווערען די שטייער-חובות ביז'ן יאהר 1930, פאר אַלע אנדערע שטייער-צאָהלער זאָלען די חובות אַנולירט ווערען ביז'ן יאהר 1928. דער פרא-יעקט בעציהט זיך אויך אויף די חו-בות פון פאָטענטען שטראָפען און פרא-צענטער.

אַ פאַר טאָג נאכדעם ווי ס'איז איינ-געפאלען דער פראיעקט פון יודישען קאָלע אין דער לייטער פון „לעוויט-טאן“ ה' וועזשביצקי אויך ארויסגע-טרעטען מיט א פראיעקט פון לעזען דאס פראבלעם פון די פערלעגענע שטייערען. אויך ער האלט, אַז די פערלעגענע שטייערען זענען ביים היינטיגען טאָג אַ פאזיציע, וועלכע עס איז אונמעגליך איינצומאָנען און אזוי אַרום זענען זיי נאר א מניעה אין דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון ווירט-שאפטליכען לעבען. דער פראיעקט פון „פיויאטאן“ געהט אין דער ריכטונג, אַז יעדער, וואס וועט איינצאהלען אַ געוויסע סומע פון אַ שטייער, וועלען 90 פראַצענט פון דער סומע גערעכענט

רבקה'ס טאנגא.

איהר קוקט מיך אָן פערחדוש'ט וואס פאר א רבקה און וואס פאר א טאנגא. וועל איך אייך אויפקלערען (איך מוז ליידער אַלץ וויסען). צווישען די אלע מאָדערנע טעגן און נייע שפילערייען וואס קומען אויף און געהן אויך אונטער און ווי נאָך קו-מען א נייער, שפאָגעל נייער טאנגא, וואס ווערט אנגערופען „רעבעקאַ.“ ווי מען האָט מיך אינפאָרמירט האט די מוזיק אָנגעשריבען א געוויסער ביאָלאָגיסט, אַ יוד.

איך האָב דאס ערשטע מאל געהערט דעם טאנגא אויף א דאָבסינג אין דער „לירא“ און אויסגעזאכט האט זיך מיר אז איך הער א חסידישען ניגון, וועל-כער ווערט געזונגען צו שלש-סעודות אין א חסידים שטייפלע און דעם אמת זאָגענדיג האט דער ניגון געמאַכט אויף מיר א זעהר גוטען איינדרוק.

פאר וואָס מען האט דעם טאנגא אַ נאָמען געגעבען „טאנגא-רעבעקאַ“ ווייס איך נישט. (ס'איז פערזאָנעל א זעלכע זאכען, וואס אפילו איך ווייס אויך נישט...) ס'האט דאך געקאנט היי-סען „טאנגא ישראל יודל“, אדער אַנ-אנערען נאמען. נאָר, אז די רעבע-קא קוקען זיך און טאנגען מיט טעם-פערמאנעט איז א פאקט.

מען שמעסט אפילו, אז די ענדעקי-שע יוגענד טראגט אריין א פארשלאג, אז מען זאל פערבאָטען דאָס צו שפיל-לען אין עפענטליכע ערטער צוליב דער געפאהר פון דער אָנגאָמער מלוכה. דערווייל אָבער ווערט עס געשפילט. עכט יודישע מוזיק, וועלכע איז אַרויס-גענימען געווארען פון חסידישע נגי-נים און געמאַכט עס פאר א טאנגא, און עס א נאמען געגעבען „טאנגא-רע-בעקאַ“, וואס ווערט פערטייטשט אויף פראסט יודיש, רבקה'ס טאנגא.

אין טשענסטאכאוו זאל אויך אמאל קענען זיין א יודיש טעאטער, די יודי-שע (זשאדאָווע) פרעסע און ווער לייטעט דען יודישע צייטונגען? די מאסע, וועלכע האט סיי ווי נישט קיין געלד און קומט נישט אין פוילישען טעאטער, אין טעאטער קומט דאָך בלויז יודישע אינטעליגענצן און ווי נאָך קו-מען זיי, זיי קריכען אויף אלע פיער און זענען גליקליך, אַז עמיצער פון די פוילישע ארטיסטען בעווייליגט אויסצו-רעדען מיט עמיצען פון זיך יודישער אינטעליגענצן א וואָרט און וויל צונע-מען אַ באַמבאַניערקע-זאָדער בלומען. אַט די דאזיגע אינטעליגענצן-פרעהט זיך דער דירעקטאָר-לעזען דאָך נישט קיין יודישע צייטונגען און ממילא איז דאָך נישטא פאַר וועמען מורא צו הא-בען.

ווי עס ווייזט אויס, קען דער טע-אטער „דירעקטאָר זעהר גוט אונזער מיטטיינס געזאגט יודישע אינטעליגענצן, די קריכערישע מאַשקעס און שטעלט אונז אלעמען אַרויס אַ צונג.

איך וועל אָבער נאָכמאָל זיך ווען-דען צום געזונטען טייל פון דער נאך נישט צופוילטער אינטעליגענצן, צו די יעניגע, וועלכע לעזען יא נאך א יודי-שע צייטונג, אַז זיי זאָלען רעאגירען אויף דער אונטערהערטער האַנדלונג פונ'ם טעאטער-דירעקטאר און פאָדערן פון איהם, אַז ער זאל אויך פערדינגען דעם זאָל אויף יודישע טעאטער-פאַר-שטעלונגען.

איך רוף אייך נישט באַקאָנטירען דאס פוילישע טעאטער, אָבער אייער פליכט איז אויפמערקזאם צו מאכען די לייטונג פון פוילישען טעאטער, אז איהר לעזט יא נאך א יודישע ציי-טונג און אז איהר לעזט דאָרט די גרוי-סע מאסען יודען, וועלכע ווילען און גארען נאך פון צייט צו זעהען א יו-דיש טעאטער.

דיאנגא. אין דער בעוועגונג פון די לינקא קעמפן צווישען זיך אויף טויט זיך לעבען, די קאָמוניסטען מיט'ן „בונד“ און די גרעסעטע עראַפערונג אין מען צושלאָגט זיך און מען דורכ'ט איינער דעם אנדערן, עס איז א סגולה זאָגען זיי צו דערנעהנטערן די סאָציאַ-לע רעוואָלוציע און צווישען די ציו-ניסטישע רייהען קעמפען צווישען זיך די לינקע ציוניסטען מיט די רעוויזיא-ניסטען און אויך דאָרט איבערצייגט מען זיך מיט „שלאָגענדיגע“ ארגומענ-טען.

אפער וועט דאס אויך זיין א סגולה, אַז ארץ-ישראל זאל זיך שנעל בויען? ער לאַכט זיך אויס פון די יודישע צייטונגען.

די היגע יודישע צייטונגען האבען לעצטענס זיך פעראינטערעסירט מיט דער פראַגע פארוואָס, טשענסטאכאוו לאָזט נישט אריין קיין יודיש טעאטער. אין האבען מיט'ן רעכט געטאָדעלט די האַנדלונג פון דעם נייעם דירעק-טאָר פון שטאטישען טעאטער, וועל-כער האט, ווי עס ווייזט אויס, גע-שוואוירען, אַז בעת זיין „ממשלה“ וועט קיין יודישע טרופע ביי אונז נישט שפילען און ער האלט וואָרט. לכחלילה האט ער זיך גערעכענט מיט די פאָווארפען פון דער יודישער פרעסע און האט זאָגאַר אָבגעדריקט פערענטפערונגס-בריעף אין אונזער צייטונג.

אמת, די פערטיידיגונג איז נישט געווען אויפ'ן אָרט, אָבער למראות עין האט עס געהייסען, אַז ער רעכענט זיך כלומר'שט מיט דער יודישער בעפעל-קערונג און מאכט דעם אָנשטעל, אז ער פערענטפערט זיך. לעצטענס אָבער לאכט ער זיך אויס פון דער גאַנצער מעשה און דאס איז צוליב פאָלגענדען: ווער שרייבט דאס און פאָדערט, אַז

וויאָזאָניסטען און ציוניסטישע אַרבי-טער, זאָל אונזער שטאָט בלייבען הינטערשטעליג. ווען אַ פרעמדער זאָל מיר, למשל, אַ פרעג טהון, וואס הערט זיך ביי אייך מכה די רעוויזיאָניסטען און די ציוניסטען, וואָלט איך זיך דאָך גע-שעהט צו ענטפערן, אַז ביי אונז איז אַלץ אין אָרדנונג. איהר שטעלט זיך פאַר וואס פאַר אַ פנים איך וואָלט גע-האַטאָ.

איצט אָבער בין איך צופרידען, איך קען שוין דאנקען גאָט אויפאויפער דעם קאָל, קוקען גלייך זינעם אין די אוי-גען אַריין און מיט שטאַל-זאָגען: יא, ברודערקע! אויך אונזער טשענסטאכאוו איז מיט לייטען גלייך, אונזער ציו-ניסטישע יוגענד האט זיך דאנקען גאָט אויך שוין געשלאָגען און נישט גלאָט אַזוי זיך אויף אַ געלעכטער, נאָר אַפ-ילו בלאָט איז אויך געריגען.

שבת איז דאס געווען. די רעוויזיאָניסטען האבען איינגע-אָרענט אַ פאַרלעזונג, האבען די אַלע איבריגע לינקע ציוניסטען זיך פערזע-מעלט און זיך אריינגעריסען (אַזוי בע-ריכטען די רעוויזיאָניסטען) אין לאַ-קאַל אריין און אַלץ ברוך ה'בא האבען זיי אויסגעהאַקט א שויב. עס איז גע-ווארען אַ סומאָטאָנע, אָבער ווי עס איז האט מען דעם עולם געוואלט בע-רוהיגען, עס איז אָבער נישט געלונגען, ווייל די גאסען איז דאָך נישט געגאַ-נגען אין דעם זיך אויסצושמוסטען, נאָר מקיים זיין די מצוה פון זיך צו שלאָ-גען, נאָר היות ווי אונזער יוגענד זענען דושענעלעמענער (פאָרט טשענסטאכא-ווער) האבען זיי אויך דער פערזאָמ-לונג, נאָר געטומעלט, דערפאר, אָבער שפעטער ביים אַהיימגען, האבען זיי זיך מקיים פסק געווען און עס זענען געפליגען פּעשט מיט סטוסאקעס ווי האגעל.

איצט קענען מיר מאכען פאָלגענדען

חכם מענטשליך לעבען, מענטשליכע פרא-צע, נאָר איין זאָך איז טייער – דירה-געלד.

און עס איז נישטאָ קיינער, ווער עס זאָל אונטערנעמען אַנאַקציע וועגען ביליגער מאַכען דאס דירה-געלד.

כמעט אין יעדער שטאָט אין פויל-לען עקזיסטירט אַ לאַקאָטארען-פער-אין און די צייטונגען שרייבען, אַז מען געהט צווייפערופען קאָנסערווענען, מען געהט צו פיהרען אַנאַקציע, מען פון דעם אַלעם האט זיך אויסגעלאָזט אַ טיך. טאָמער צאָהלסטו נישט דאס רעשטע קוואַרטעל דירה - געלט זאָגרי קלאָנט דיר דער ווירט איין און די מוזט בעצאָהלען מיט קאָסטען.

חאָב איך זיך שטארק דערפרעהט, ווען איך האב געלייזענט, אַז די היגע חאנדלערקען האבען געטונגן אַ מי-טעל ווי אַזוי ביליגער צו מאכען דאס דירה-געלד און הענדל פּענדום בין איך געלאָפען אויף דעם מיטינג און זיך געטראַכט זאָל זיין פון – אַ האַנד-ווערקער אַבי צום לעבען.

ווי גרויס איז אָבער געווען מיין ענטווישונג, ווען איך האָב זיך דער-וואוסט, אז מען האָט דעם מיטינג פא-ליציאישע פערבאָטען, כאָטש איך קען בשום אופן נישט געפונען דעם חטא, אָבער אַ פאקט בלייבט אַ פאקט. דעם סוד ווי אַזוי ביליגער צו מאכען דאס דירה-געלד האב איך זיך נישט דער-וואוסט.

כ'לעבען, ס'וואָלט געווען זעהר אינ-טערעסאנט, ווען ווען מען וואָלט גע-לאָזט זיך אויסרעדען...

רייט אייך קינדערלעך... ארץ-ישראל בויט זיך...

עס וואָלט געווען די גרעסטע חרפה, אַז איך דער צייט, ווען סיי איך און ישראל, ווי אויך אין גאַנץ פוילישען פון דער-מען פאַר געשלענען צווישען די רע-

א טשענסטאכאָווער פּנקס.

וונטאָג, דעם 27-טען נאָוועמבער ה.ר. 4 א זינגער נאכמיטאָג וועט אין פאָקאָל פון דער גמינע פאָרקומען א קאנפערענץ וועגען ארויסגעבען די געשיכטע פון היגען יודישען ישוב, אלס טשענסטאכאָ-ווער פנקס.

די קאנפערענץ פון איינגעלאדענע יחידים, וועלכע האבען אנאינטערעס אין דעם ענין, ווערט גערופען דורכ'ן קהלה-פרעזעס, יעקב ראָזענבערג, לויט דער איניציאטיוו פון דער היגער אָב־טילינג פון יודישען וויסענשאפטליכע אינסטיטוט.

ראדיא פאר קראנקע.

ראדיא איז אלעמענס פריינד, ברענגט פערוויילונג, אויסדויער, פרייד, קול-טור, הילף.

ראדיא דיענט אלע, געזונטע און קראנקע. דערגרייכט אומעטום, אַזוי אין וואוינונגען ווי אויך אין שפיטאָ-לען, זיין שטימע קען מען גוט הערען אין שפיטאָל-בעט, ווי אויך אין בע-קוועמען פאטעל ביים טיש.

די פערוויילונג, וועלכע ראדיא גיט געזונטע, איז א סך ווערטפולער פאר קראנקע, צוגעשמידטע צום בעט, וועל-כע האָבען נישט קיין פרייע געוועזנ-גען. די שעד'ן ווויזען זיך אויס די קראנקע אינגעהויער לאַנג, שווערע-די דאנקען קומען אויפ'ן מעדען מה, גע-אָנגעשטרענגטע גערווען לאָזען נישט צו קיין דערפרישענדען שלאָף. דאמאלס קומט צו הילף דער ראדיא. א דאנק דעם קומט דער קראנקער, נישט ריה-רענדיג זיך פון בעט, אין ענגען קאני-טאָקט מיט דער-וועלט און מענשען, ער פערגעסט אין די צרות, הערענדיג דעם קאנצערט, פארלעזונג א"א.

דאקטוירים צעהויפטען, אַז ראדיא העלפט בעדייטענד צו דעם צושטאנד-פערבעסערונג פון פסיכיש - קראנקע, ברענגט זיי א פערלייכטערונג און ער-מעגליכט געדולדיגער זיך צו פעהאַל-טען ביי דער קוראציע. הויפטזעכליך אין די שפיטאָלען, וואו די אַטמאָספּע-רע איז א שווערע, צוליעב דער גרוי-סער צאָהל פערזאמעלטע קראנקע, העלפט דער ראדיא צו צושטרייען דעם אומעט און דערדריקונג, וואס פליסט פון די לאַנגע שעה'ן צוואנג-רוה.

ד.ר. מער.

Ignacy Koniecpolski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף אלעזע קאָשמישוקי'ד

היוז פון ה' פרוינד, פארטער, פראַנט.

זענען נישט געווען צוגעגרייט אין די אַלע כלי זין, וועלכע זיי האבען גע-האַט, ווי דרענגער, שטיקער אייזען א. א. וו. און זענען נישט געווען אימ-שטאַנד צו שטעלען א ווידערשטאַנד.

די בית"רים, אויסנוצנדיג די דאָזיגע געלענעהייט האבען זיך גע-מאַכט נאך היימליכער און אָנגעהויבען שלאָגען לױם א פלאַן: איינע אַ חבר האָבען זיי מיט אַ שטילעט געפּענעט די באק, און אויפ'ן צווייטען, דעם חבר היינע פייגע האָבען זיך א וואָרף געטהון אַ גאַנצע באַנדע און איהם ביז בלוט אַוּשלאָגען. איינער פון זיי האט זיך גאר פיין אויסגעצייכענט אין איהם דעם שטערן מיט א שאַרף אייזען האָרט ביים אויג געלעכערט, אויף אַזא אופן דאָס זיי האבען איהם געקאנט דאס אויג אויסהאַקען.

מיר שטרייכען אונטער דאס ביי דעם אלעם איז געשטאנען זייער גאַנ-צער גענעראַל שטאב מיט'ן מפקיד הקן פון בית"ר בראש, און צוגעקוקט זיך מיט הנאה ווי זיינע זעלנער קעמפען העלדיש (ביי זיך אין לאָקאַל) גע-גען שוואַלדע נישט צוגעגרייטע צום געשלעג בעזוכער פון זייער פערזאמלונג אַזא פרענט זיך צו אַזוי האַנדעלט אַ אָרגאניזאציע, וועלכע האט נאך דעם מוט אַריינצוציהען נאַאיווע יוגענדליכע און קינדער, וועלכע דאַרפען זיך דאָרטען מפּלומרש'ט דערציהען?

מיט גרוס פון ארב. ארץ-ישראל

סאָציאַליסטישער פערבאַנד פון דער יוד. ארבייטער יוגענד „פרייהייט" טשענסטאכאָווער קאָמיטעט.

נפּענטליכע אַרויספאַרערונג!

שבת, דעם 19 ד. ה. אין אָווענד איז אין אונזער לאָקאַל פאָרגעקומען א פערזאמלונג געווידמעט די לעצטע אַרבייטער - שטרייקען אין א"י. טראָץ דעם, וואָס די דאָזיגע פערזאמלונג איז נישט געווען בעשטימט פאר פרעמדע, איז צו איהר דאָך געקומען א גרעסערע צאָהל מיטגלידער פון די לינקע ציו-ניסטישע גרופירונגען. וועלענדיג פערמיידען וועלכע עס איז צוזאמענשטוי-סען האָבען מיר די דאָזיגע נישט איינגעלאדענע געסט דאָך אַריינגעלאָזט אַ גרעסערע צאָהל אין זאָל. נאך מעהר: מיר האָבען זיי צוגעזאָגט, דאָס נאָך דעם פערענדיגען פון די 3 אין פראַגראַם זיך געפונענע פאַרלעזונגען וועט זייער'ס א פאַרשטעהער עהאַלטען דאָס וואָרט צו דיסקוסיע. און ווירק-ליך: דער פאַרויצענדער ח' איצקאוויטש האָט גלייך נאָכ'ן פערענדיגען די רעפּרעזאַטען ערטיילט דאָס וואָרט דעם פאַרשטעהער פון די לינקע, ה' קלאַר-מאַן. דאן איז אָבער אויפגעשטאַנען דער אַנוועזענדער פאַרשטעהער פון דער פאָליציי, וועלכער האָט ערקלערט, דאָס צוליעב דעם, וואס די פערזאמלונג איז געוואָרען אַנאָנסירט אַלס פערזאמלונג און נישט אלס דיסקוסיע - אָווענד, צוליעב דעם וועט ער צו קיין דיסקוסיע נישט צולאָזען. עס האָבען נישט געהאַלפּען די בקשות פון אונזערע פערזוואלטונגס - מיטגלידער; דער פּושאַ-דאָוויק איז ווייטער געבליבען פעסט ביי זיין שטעלונג. צוליעב דעם האָט דער פאַרויצענדער, ח' איצקאוויטש געמוזט שליסען די פערזאמלונג, ערקלע-רענדיג דערביי, דאס דעם קינפטיגען שבת וועט אונזער פערבאַנד איינאָרד-נען אין אייגענעם לאָקאַל אַ דיסקוסיע-אָווענד, וואו עס וועט ערטיילט ווע-רען דאָס וואָרט די פארשטעהער פון די לינקע.

ליידער האבען אָבער אייניגע לינקע ביים אַרויסגעהן פון זאָל זיך גע-וואָפען אויף אייניגע פון אונזערע יוגענדליכע, שלאָגענדיג זיי און אפילו ווערגענדיג. דאָס האָט אַרויסגערופען א געשלעגעריי פון יוגענדליכע, אין רעוולטאט פון וואָס זענען צווישען אנדערע אויך צעקלאָפּט געוואָרען 2 ליני-קע יוגענדליכע.

צוליעב דעם ערקלערען מיר פאָלגנדעס:

(1) דעם דיסקוסיע-אָווענד אין אונזער זאָל וועלען מיר צוליעב דער אויפפיהרונג נון די לינקע נישט איינאָרדנען.
(2) מיר פאָדערען אַרויס די לינקע ציוניסטישע גרופירונגען איינצואָרד-נען דעם דיספּוט-אָווענד אין וועלכען עס איז זאָל, יעדענפאָלס, ווען מעגליך אין א ניטראָלען זאָל.

בברכת המדינה העברית

די פערז. פון ציוניסטיש-רעוויזיאַניסטישען פערזאין אין פוילען.

אָפּט. אין טשענסטאכאָוו.

בעשפייזונג פאר די קינדער אין די שול'ען.

בעקומען. גראַד יעצט זעהט דער שטאָדטישער בודזשעט נישט פאַר קיין סובסידיע אויף דעם צוועק. פאַר אַ יאָהרען האָט די אקציע אַר-גאַניזירט דער „טאָז" ביי דער מיט-הילף פון די שולען גופא. די פערמעג-ליכערע שילדער אין די פריוואַטע שו-כען האָבען געברענגט א ספעציעלע פאַרציע פאַר די קינדער אין די גע-זעלשאַפטליכע שולען, וואו ס'לערנען קינדער פון די אַרימערע שיכטען. דער פרויען-קאָמיטעט ביים „טאָז" האָט דאן בעזאָרגט אויך קאווע, און האָט זאָגאַר אויך פערשאַפּט קליידונג פאַר אַ גע-וויסער צאָהל קינדער.

היי-יאָהר איז אבער די לאַגע ספּעצ-יעל בעשווערט, ווייל אויך דער „טאָז" קעמפט וועגען זיין קיום און ס'איז איהם שווער צו פערשאַפען די נויטיגע מיטלען בכדי די אקציע אָנצוהויבען. פונדעסטוועגען וואָלט עס געווען אַ גרויס פערברעכען ווען די אקציע זאָל גראַד היי-יאָהר נישט אַדורכגעפיהרט ווערען.

ס'ליגט פאַר מיר אַ לאָדזער צייטונג, וואו דער ענין איז אויך שטאַרק אָטו-על. דאָרט האָט דער שטאָדטישער שול-ראַט אַרויסגעלאָזט אַנאַפּעל צו דער בעפּעלקערונג לטובת דער דאָרנעה-רונגס-אקציע פאַר די אַרימע קינדער און דער אַפּעל האָט געפונען דעם גע-העריגען אָבקלאַנג און אַ גאַנצע רייהע לאָדזער פירמעט האָבען זיך בעשטיי-ערט לטובת דעם צוועק.

טשענסטאכאָוו וואָלט געדאַרפט נאָכ-טהון דעם ביישפּיל, מחמת די הילף איז ביי אונז אין שטאָדט אינבענדיגנט נויטווענדיג.

זאָל דער „טאָז" אויך היי-יאָהר נעמען די אינציאטיוו אין דער האַנד. די יו-דישע געזעלשאַפט וועט, האָפענטליך, נישט בלייבען הינטערשטעליג.

ב.ר

צו דער עפענטליכקייט.

דעם פערזאנגענעם שבת האָבען די היגע רעוויזיאניסטען איינגעפאַר-דענט אין אייגענעם לאָקאַל אַ פערזאמלונג וועגען די לעצטע געשעהענישען אין ארץ-ישראל,

אַט אויף דער דאָזיגער פערזאמלונג זענען אויך געווארען אריינגעלאָזט מיטגלידער פון אַרגאַניזאַציעס, וועלכע רעקרוטירען זיך ארום דער ליגע פאַר'ן אַרבעטענדען ארץ-ישראל, בכדי צו נעמען אַ וואָרט אין דער דיסקוס-יע. אנשטאט אָבער צו געבען א וואָרט אונזער'ס א חבר האָבען די רעוויז-יאַניסטען ביים אַריינגעהן בעפּאָלען א גרופּה אונזערע חברים און מיט וויל-דע אויסגעשרייטען: „דאָ איז נישט באראנאָוויטש", זיי מערדערין ביז בלוט צושלאָגען.

פערשטעהט זיך, דאָס מיר, וועלכע זענען נישט געקומען זיך שלאָגען

קליינער פעליעטאָן.

מיין בודזשעט-פערלימינאָר.

וואָלט געווען, אז מען זאָל פאר די עטאַט-צאהלער איינאָרדנען יאָגא פער-וויילונגען און בעת די מוזיק וועט שפילען דעם „טאַגאַג רעבעקאַ" פון וואס דער עולם וועט אַררין אין הת-להבות און דאמאלס זאָל מען ביי זיי איינקאסירען די אַבצאהלונגען.

שחט'ן עופות זאָל מען אינגאַנצען אומזיסט, זיי זענען נישט בעסער פון דעם מענשען-מין, וועלכע שחט'ן זיך אויך פאַר גאַרנישט... אַ מצלה וועט דאס זיין, וואט מען וועט נישט מורא האבען פאַר גנבות און געהיימער שחי-טה, נאָר מען וועט זיך שחט'ן אָפען און פריי.

די מקוה דאָרף זיין פריי פאר אַלע, ווארום צוליעב די אַבצאהלונגען געהט דער רוב פּוֹלם נאָר שבת אין דער מקוה אַרין און די אַרימפּלייט, וועל-כע שטעהן פרייטאָג פאַר דער מקוה ליידען אַנ'עוּלה (אויך פאַר זיי, די אַרימע, מוז די קהלה אָרגאנען און אַז די מקוה וועט זיין פריי, וועלען די יידען לויפּען פרייטאָג אין דער מקוה, וועלען די אַרימעלייט אויך בעקומען אַ גראָשען.

אויך דאס בית-החיים פראָבלעם דאָרף רעפּאַמירט ווערען, פארוואס אייגענט-ליך זאָל מען מוזען בעצאָהלען פאר פּעגראַבען אַ טויטען, גענוג, אַז מיר צאָהלען, ווען מיר ליעגן אין אונזערע קברים (דירות בלעז), זאָל מען כאַטש נישט דאַרפען בעצאָהלען נאָכ'ן טויט. אויך ביים לעבען בערגאָטב איינער דעם אַנדערן אומזיסט און פאר נישט... פאַר דעם וואָלט נישט געשאַדט, אַז

אין די בעסטערע יאָהרען, ד"ה אין די יאָהרען 1927-1930, האָט מען שטאַרק געזאָרגט וועגען שול-קינד. דער מאַ-גיסטראַט האָט אָסיגנירט עטליכע צעהנ-ליג טויזענד זעלעטעס אויף דער בע-שפייזונגס-אקציע, אויסער דעם אייניגע טויזענד זעלעטעס אויף שיך און קליי-דער פאַר אַרימע שול-קינדער. אין דער זעלבער צייט איז אויך די געזעלשאַפט גופא נישט געווען פאַסיוו. זי האָט זיך נישט פערלאָזט אויפ'ן מאַ, גיסטראַט, מלוכה אד"ג, נור אויך גע-שאַפען אייגענע מיטלען בכדי די אַק-ציע צו סעברייטערען און צו פער-בעסערען. און ס'איז געווען א מחיה צוצוקוקען זיך, ווי די קליינע חברה, וואָס איז געקומען אויסגעפרוירען אין דער שול האָט זיך צוגעכאַפּט צו די זעמלע מיט קאָקאָ. האָבען אין יענע „פעטע" יאָהרען גענאָסען פון דער אַק-ציע איבער 800 יודישע קינדער אין די שטאָדטישע פאָוושעכע און געזעל-שאַפטליכע חדרים. אָנגעפיהרט מיט אקציע האָט דער „טאָז".

די „פעטע" יאָהרען זענען אַוועק, די בודזשעטען פון מאַגיסטראַט און דער מלוכה האָבען אָנגעהויבען צו „טריקענען" און ביסלעכווייז זענען דאָרט פערשוואונדען געוואָרען די טוב-סדיעס אויף דער בעשפייזונג און בע-שיכונגס-אקציע. געהייסען האָט עס, אַז דער ענין ווערט איבערגעוויזען דעם קאָמיטעט צו שטיצען ארבייטסלאָזע און - אין דער אמת'ן - האָט דער קאָמיטעט אויסער אַ ביסעל צוקער און קאווע האָט ער פאַר דער אקציע גאר נישט געגעבען, אַזוי אַז נראָד אין די „מאָנערע" יאָהרען, אין די יאָהרען פון שווערען קריזיס, ווען דער רוב קינדער פון אַרבייטסלאָזע און פרנסה-לאָזע דאַרפען די בעשפייזונג נישט נור אויף צו דערוואַרימען די אויגעפרוירע-נע ביינער, נור שטוט, ווייל ער האָט אין דער היים קיין פרייהשטיק נישט

אויף פערוויילונגען און טאנץ-אָוועג-דען.

אויך זאָל די נייע סינאָגאָגע איבער-נימען ווערען דורך דער קהלה, און עס זאָל אויסגעצאָהלט ווערען די אַל-טע חובות.

דאָן זאָל בעשטימט ווערען א אונ-בערגעניצטע סומע פאַר נויטפעדער-פטיגע יודען, וואָס זיי זאָלען עס בע-קומען אין מוזמן און אויך אין נאָטור, ווי ביליגע קוכען, קויהלען, קארטאָפּעל, ברויט און פלייש. אויך זאָל אין אַ פאָל פון אַ קראַנקהייט יעדער בעקי-מען אויף הוצאות קיין קראקא און ספעציעל אויף קוראציע.

דאָן זאָל די קהלה אָנגאזשירען פון יעדע אָרגאַניזאַציע, פאַרטיי, אינסטי-טוציע און געזעלשאַפט אַ רייהע בע-אַמטע, לויט א ליסטע, וואָס יעדע פראקציע וועט צושטעלען.

דאָס רבּותי, איז בקיצור מיין פראָ-יעקט אויפ'ן בודזשעט-יאָהר. איי, איהר וועט פרעגען, ווי אַזוי איז דאָס שגעליך, אַז די הכנסות ווע-לען זיין אַזעלכע קליינע, פון וואנען וועט מען נעמען אויף די הוצאות? דאָס איז אָבער קיין שאלה נישט, אויף דעם זענט איהר דאָך דאָזאַרעס. מסתמא וועט איהר שוין געפונען אַנ'עצה, נישט בחנם האָט מען אייך אויסגעוועהלט. נישקשה, מען קאן זיך אויף אייך פער-לאָזען...

פאַר דעם זייט זיכער, אַז טאַמער וועט מיין בודזשעט-פראָיעקט אָנגענו-מען ווערען, וועט די יודישע בעפּעל-צערונג צו אייך האבען דעם פולסטען צוטרוי און זיי וועלען אייך דאנקבאַר זיין און וועלען וויסען, אַז זיי האבען זיך און אייך נישט געגאָרט. סמאָל

Do Najwyższych Władz Państwowych

Do Władz Wojewódzkich

Do Władz Powiatowych

Do Władz Miejskich

Do całego Społeczeństwa Polskiego

A P E L

W dniu 14 listopada 1932 r. odbyła się rozprawa sądowa przed Sądem Najjaśniejszej Rzeczypospolitej, z oskarżenia Elektrowni częstochowskiej przeciw Obywatelowi naszego miasta, obwinionemu o zniesławienie Elektrowni.

Sąd Rzeczypospolitej uniewinnił oskarżonego, motywując wyrok tem, iż oskarżony słusznie wzywał Władze do wejścia w stosunki panujące w Elektrowni. Tem samym Sąd Rzeczypospolitej dopuścił złożone dowody prawdy, jako rzeczowe.

Apelujemy zatem do Władz Państwowych, by wejrzały w stosunki panujące w Elektrowni, by zainteresowały się naszymi wywodami, ustanowiły Komisarzy Rządowego w Elektrowni i by spowodowały odebranie koncesji Elektrowni w Częstochowie.

ŻĄDAMY SPRAWIEDLIWOŚCI!

Naszym dążeniem jest: Światło elektryczne dostępne dla wszystkich!

Naszą siłą: Słuszność sprawy dla dobra całego społeczeństwa!

Naszą dewizą: Światło elektryczne dla najbiedniejszych!

Zarząd Zrzeszenia Abonentów Prądu Elektrycznego

Częstochowa, dn. 25.XI 1932 r.

וויכטיג פאר סוחרים און פאבריקאנטן?

מיר מאכען בעקאנט, דאס די לאנגיעריגע עקספעדיציע

„Częstochowska Spółka“, Częstochowa

Katedralna 13, dawn. Strażacka 8, telefon 8-84.

נעמט אן אלערארט סחורות צו עקספעדיציע מיט לאסט - אויטאס אהין און צוריק

אויף פאלגענדע שטעט:

לאָדז, ווארשע, בעלזין, דאָמבראָווא, סאָסנאָוויץ,

קאטאָוויץ און קעניגסהוטע.

די אדרעסע פון אונזערע פיליעס זענען:

Sosnowiec	Będzin	Warszawa	Łódź
B-cia Landau, Targowa 4, tel. 43.	A. Zelinger, Kościuszki 44, tel. 680.	M. Buchalter, Nalewki 32, tel. 117880.	„Częst. Spółka“ Zawadzka 5, tel. 22005.

SKŁAD FUTER MAURZY KORNBERG
PANNY MARJI 6,
I piętro, tel 259

איז פערזענלעך צום קומענדען סעזאן 1932/33 אין א גרויסען אוטוואהל

פון פערשידענער פוטערס ווי: פער, בלאמען, ליטען א. ד. ג.

אויף'ס לאגער פערטיגע פוטערע מארינארקעס

לויט די לעצטע פאריזער מאדעלען.

זעהר ביליגע פרייען. זעהר ביליגע פרייען.

PRZEKAZY PIENIĘŻNE I POSYŁKI DO Z. S. R. R.

Przedstawicielstwo Handlowe Z. S. R. R. podaje do wiadomości, że przekazy pieniężne na „Torgsin“ przyjmują banki: Gospodarstwa Krajowego, Powszechny Kredytowy, Zachodni, Udziałowy. Przesyłkami żywnościowymi zajmują się: B-cia Pakulscy Bracka 22, B-cia Hirsfeld Bielańska 5 w Warszawie, Diszkin, Piotrkowska 8, B-cia Ignatowicz, Piotrkowska 96 w Łodzi i J. Abramski Piaskowa 9 w Grodnie. Przesyłkami odzieżowymi: B-cia Jabłkowski Bracka 25 w Warszawie, Mickiewicza 18, w Wilnie, „Konsum“ przy Widzewskiej Manufakturze Rokocińska 54 w Łodzi. Wszelkich informacji po otrzymaniu znaczka pocztowego udziela Przedstawicielstwo Handlowe Z. S. R. R. Warszawa, Koszykowa 4, tel. 9-06-66.

„Grand-Kino“
קאשטשוישקי גאס.

לעצטער סעאנס 9.40 און.

Teatr „ODEON“
פאלע 27.

לעצטער סעאנס 10 און 12.

Nowości
לעצטער סעאנס 9-30 און 12.

לעצטער סעאנס 9-30 און 12.

לעצטער סעאנס 9-30 און 12.

לעצטער סעאנס 9-30 און 12.

לעצטער סעאנס 9-30 און 12.

לעצטער סעאנס 9-30 און 12.

פערזאנלעכע פון האנדלעך.

מארגען שבת 7 אונדז קומט פאר
אין אייגענעם לאקאל, אלע 12, א
גרויסע פערזאנלעכע פון האנדלעך-
קער.

עס וועלען רעפערירען: ש. קאן א.
ד. ט. דער לעצטער טערמין פון אב-
געבען מייסטער-עקזאמען: י. גאלד-
בערג וועלען פערזאנלעכע דאס דירה-
געלד.

אלע האנדלעך דארפן זיין א-
ווענד.

פון לינגוויסטען-קלוב.

די נייע פערזאנלעכע האט זיך קא-
סטאירט אויף פאלגענדען אופן: פער-
זעס-י. סאק, וויצע-רעגירען גייסלער,
סקרעטארען-פראם. 5. וויינשטאק,
פראם. שומאכער, קאסירער-דאנציגער,
פערזאנלעכע: אינזש. האכמאן און
פרוי פייגין.

די נייע פערזאנלעכע איז צוגעטרע-
טען צו אינטענסיווער ארבייט.

פון יוד. אקאדעמיע-קרייז.

מארגען שבת, דעם 26 ד. ח. קומט
פאר אין לאקאל פון י. א. ק. (אלע
20) פונקט 8 אונדז א פארלעונג א.
ד. ט. „די נייע פרוי אינ'ם ליכט פון
דער ליטעראטור“.

פון ספאָרט

פון יודישען ספאָרט-קלוב „וואַרטא“
אין צוזאמענהאנג מיט'ן דערנענטער-
רען זיך פון ווינטער-סעזאן, האט די
פערזאנלעכע אויף איהר לעצטער וויכונג
בעשלאסען צו עפענען פאלגענדע
ווינטער-סעקציעס, ווי: סק, אייז-ספאָרט
און אנדערע.

אינפארמאציעס און פערשטייגען קען
מען זיך אין לאקאל פון יודישען ספאָרט-
קלוב „וואַרטא“, אלע קאשטשוישקי 16,
מיטוואך און דאנערשטאג פון 8 ביז 10
א זיגער אונדז.

אינאוגוראציע באַקס - קאמפּען.

שבת, 8 אונדז עפענט די „באקסער-
סעקציע ביים יודישען טורן-און ספאָרט-
פאראין איהר סעזאן.

צו דעם צוועק האט זי אנגעזיט
די ערשטקלאסיגע און רענאמיסע
אויבערשליסע „באקסער“ פון ספאָרט-
קלוב „סאָדאָן“ פון קעניגסהוטע.
דער יודישער טורן-און ספאָרט-פאראין
וועט זיין רעפערענטירט דורך זיינע
בעסטע באַקסער. זעהר אינטערעסאנט
פערשפּרעכט צו זיין דער קאמף צווישען
דעם גוט פערשפּרעכענדען פיערשטיין 3
און פאָמפּאָ, וויסנפּער וועט זיין געפּענט-
ליך אויסצוגען זיין גרויסע קענענס און
רוטין אום צו בעזיגען זיין געגנער
וואס וועט איהם אָבער לייכט נישט
אָנקומען, ווייל מאַסס-1 געהערט צו
די בעסטע באַקסער. זיבןערבערג און
רעסא פלען וועלען וואַרשיינליך ליפּערען א
פערביסנעם קאמף. דער זעהר סימפּא-
טישער שייך און כליינער וועלען קע-
פען מיט די בעריהמטע באַקסער ווא-
זשידאָ און וואנטלאָ, וועלכע זענען
בעקאנט אין גאַנץ פּוילען. די איבריגע
דריי קאמפּען פערשפּרעכען אויך צו
זיין זעהר אינטערעסאנט.

עס איז מעהר ווי זיכער, אז דער
אויבערדערמאנטער מעטש, וועט צו-
הען אלע באַקס-סימפּאטיקער.

דאָפּעלטער פראָגראַם. דאָס גרויסע קונסטווערק
POGROMCY PRZESTWORZY

הויפט-ראל: וואלאס בערי, קלארק גאבל, דאָראַס יאָרדאן.

אלס צווייטער פראָגראַם:

פליץ און פלאץ אין פרעמיערע - לעגיאָן.

היינט פרייטאָג פרעמיערע!
Dr. JEKYLL i Mr. HYDE

מעכטיגע דראַמא, אויפ'ן באַדען פון נישט-ענטרעקטע לעבענס-געהיימניסען.

קלאַנג-אקטואליטעטען איבער'ן פראָגראַם.

שבת און זונטאג 12 א זיגער מיטאָס-סעאנסען „Sterowiec L. A. 3.“ אלע ערטער 49 גר.

פילם, וואס יעדער דארף זעהן
ZIEMIA NICZYJA

אין דער הויפט-ראל זשאָרזש פּעקט א. א.

איבערן פראָגראַם:

אין דער וועלט פון וואונדער און משוגענע ספאָרטלער.

Redaktor: Izrael Płockier

Wydawcy: B. Bocian i I. Płockier

Druk: B. Bocian, Aleja 8

טעלעמאטיקע

און נערווען-ליידענדע

זאָלען אין ווער אייגענעם אינטערעס אויספרווען די
טאָגאַל-טאַבלעטקעס. טאָגאַל שטילט די שטערע-
אונטערליין פארן הארץ. מאַגן און אנדערע אָרגאַנען.
פרוועס אויס און איבערצייגט איין אליין: פאַרלאַנגט
אָבער תמיד נור אָריגינאַלע טאָגאַל-טאַבלעטקעס.
צו באַקומען אין אלע אַפּטיקען.

צוגעשיקטע מעלדונגען.

פון דער „לירא“.

די לעקציעס פון כאָר קומען פאַר
לויט פאלגענדען סדר:
דינסטאג האַלב 9 אונדז אַ לעקציע
פון פרויען, מיטוואך פון די מענער,
שבת האַלב 4 אלגעמיינע לעקציע. אויך
ווערט שבת געלערנט טאָגאַל פון מ-
ווי. מאַנטאָג און דאָנערשטאָג לעקציעס
פון אָרקעסטער.
היינט פרייטאָג האַלב 9 אונדז -
אַ דאָנערסאָג.

פון מענער-כאָר

א. נ. א. ב. ביינבוים.

איינשרייבונגען פון מיטגלידער קו-
מען פאַר יעדען זונטאָג, דינסטאָג און
דאָנערשטאָג אין לאַקאַל פון האַנדלעך-
קער-פערבאנד (אלע 12) פון 9 ביז
10 אונדז.
די לעקציעס קומען פאַר רעגולער.

ODCISKI
igrubela, skora i brodawki
usuwa bez bólu i bez
powolnie znanod 1/2 wieku

KLAWIOL
FABRYKA CHEM.-FARMACEUTYCZNA
„AP. KOWALSKI“, WARSZAWA

יודישער לערער - צעק אין טשענסטאכאוו.

שבת, 7. 27 ד. ח. 11 א זיגער פריה קומט

פאַר אין אייגענעם לאַקאַל

א פערזאנלעכע פון לערער-צעק

אויפ'ן טאָג-אָרדנונג:

אקטועלע פאך-פראגען.

אלע חברים מוזען זיין אנוועזענד.

ערקלערונג.

אין דער „טשענסטאכאָווער צייטונג“ האט זיך בעוויזען אַ קאָמוניקאַט
פון אַ פּעראַניי, וואס איז מיט אייניגע חדשים צוריק געשאפן געווארען דורך
ה' חיים וויינשטאָק, מיט פאלגענדען אינהאַלט:

„א דעלעגאַציע, וועלכע איז בעשטאנען פון די ה"ח פאָנעל, קרעל,
פילפאָוויטש און א. עפשטיין האט זיך פאָרגעשטעלט פאַר'ן שטאַדטישען קאָ-
מיטאַר ה' מאָזער און ערקלערט, אז די קליינענדיגער האבען פערזאָנלעך בעת
די סייס-וואַהלען דעם בלאַק פון די ב. ב. ווייל בעת זיי האבען אָפּציעל
זיך ארויסגעזאָגט פאר די ליסטע 1, האבען זיי גלייכצייטיג אונאַפּציעל
געמיהרט אַ פראָפּאָגאַנדע לטובת דער ציוניסטישער ליסטע 17.“

אין ערקלער, אז דער דאָזיגער קאָמוניקאַט איז אַנאַאינפאכער שרר און
אונאַקט, דען איינערדען דעם ברייטען צוים אַז פאַרשטעהער פון די קליינ-
הענדלער האבען זיך זעלבסט אָנגערופען פעררעטער איז אַ געמיינהייט וואס
גרעניצט זיך מיט נאַרשיקייט.

נישט קיין קלענערע געמיינהייט איז אויך צוצושרייבען וועמען ס'איז
אז ער האָט פאַרגעשטעלט די ציוניסטען אַלס אונאַקטע בירגער.

עס איז דאָ ביי פאָדא צו דערמאנען, אז מיט דער פראָפּאָגאַנדע לטובת
דער ליסטע 1, האָט אָנגעמיהרט ה' דוד פילפאָוויטש, וועלכער איז צו
יענער צייט אויך געווען פאַרוואַרען פון פּעראַניי און דער פאַרוואַרען פון די
מייטיגע און וואַהל-פערזאָנלעכע לטובת די ב. ב. און לויט דעם קאָמוני-
קאַט קומט אַזאָ אויס, אַז גראַד ער, פילפאָוויטש זעלבסט, האט זיך אָנגע-
רופען פעררעטער.

נאָר, למען האמת, מוז איך מודה זיין, אַז איך שעה זיך צו פיהרען
אַ פאַלשעם וועגען פערמליכענדיגער עטיק און געוועלשעפּליכער טעטיגקייט
מיט'ן אויטאָר פונ'ם קאָמוניקאַט.

דאָזיקע עפּשטיין.

פערזיכטיגונג.

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאָטיץ אין „אונזער וועג“ פון 18 ד. ח.
אין וועלכער ס'איז אָנגעגעבען, אז אַ פאַרשטעהער פון פאָדא זאל האבען ער-
קלערט, אַז אונזער אָרגאַניזאַציע פּעראַנייט די ווערטיס, וואס ווערען
פערשפּרייט אַרום דער שטעלונג פון דער אגודה-דעלעגאַציע ביים קאָמיסאַר
ה' מאָזער, ווילען מיר למען האמת פעסטשטעלען פאלגענדעס:

עס איז נישט אמת, אַז אונזער פאַרשטעהער אויף דער פערזאָנלעכע
אין קליינענדיגער-פּעראַניי, זאָל האָבען גענומען אַ שטעלונג אין דער דער-
מאנטער פראגע, דאָנעטען איז אמת, אַז אונזער אָרגאַניזאַציע, וועלכע רע-
קורטירט זיך פון אַרבייטער, איז איבערהויפט נישט פּעראַנייטערס און
דער פראגע פון שאַצונג-קאָמיסיעס, און אין דעם זין האָט אונזער פאַרשטע-
הער אָפּגעגעבען אַנאַערקלערונג, וועלכע איז ארויסגערופען געווארען דורך
דעם פּלוג-בלעטל פון די קליינענדיגער, אין וועלכען ס'איז אנגעגעבען גע-
ווארען, אַז אונזער מיטגליד ה' לייבל פאָנעל האָט אַנטויל גענומען אין דער
דעלעגאַציע אין נאָמען פון אונזער אָרגאַניזאַציע, וועלכעס איז נישט אמת.

פערזאנלעכע פון דער רעליגיעזער אַרבייטער-פאַרטיי

„פּרעלי אגודה ישראל“ אין טשענסטאכאָוו.